

REGULATORU DARBĪBAS UZRAUDZĪBA: TIESU VARAS UN LIKUMDEVĒJA KONTROLES ROBEŽAS

Dr.iur. **Edvīns Danovskis**
Latvijas Universitātes Juridiskā fakultātes
Valststiesību zinātņu katedras docents

Tēzes

1. Latvijā ir izveidotas valsts pārvaldes institūcijas – regulatori, kuri nav padoti Ministru kabinetam: Finanšu un kapitāla tirgus komisija, Latvijas Banka, Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija, Nacionālā elektronisko plašsaziņas līdzekļu padome. Šo institūciju autonomiju nodrošina aizliegums iejaukties to darbībā, finansiālā patstāvība un vadības izraudzīšanās un atcelšanas procedūras, bet autonomijas mērķis ir nodrošināt profesionālu un likumīgu regulāciju augstiem ekonomiskajiem un sociālajiem riskiem pakļautās tirgus nozarēs.
2. Lai izvairītos no regulatoru patvaļas, ir nepieciešami mehānismi, kas nodrošina samērīgu uzraudzību pār regulatoru darbību. Regulatoru darbības tiesiskuma kontroli attiecībā uz to izdotajiem normatīvajiem aktiem un administratīvajiem aktiem veic tiesas. Savukārt regulatoru darbības efektivitātes un ārpus tiesu varas kontroles esošo darbības aspektu uzraudzībai pastāv galvenokārt šādi mehānismi: 1) parlamentārā kontrole; 2) publisko pārskatu sistēma un informācijas atklātības regulējums; 3) regulatoru vadības institūciju periodiska nomaīņa.
3. Līdzsvara meklējumi regulatoru darbības uzraudzībai ir aktuāli un problemātiski daudzās valstīs. Salīdzinošā kontekstā Latvijā regulatoru darbības uzraudzībā netipiski liela nozīme ir parlamentam. Lai arī Latvijas likumos ir paredzēta regulatoru autonomija, līdzšinējā pieredze apliecina salīdzinoši lielas iespējas politiski ietekmēt regulatoru darbību. Lai pasargātu regulatorus no politiskas ietekmes, tie nav padoti Ministru kabinetam. Tomēr Latvijas pieredze apliecina, ka tieši parlamenta iesaiste regulatoru vadības iecelšanā un atcelšanā paredz lielākas politiskās ietekmējamības un patvaļas risku, nekā to profesionāla uzraudzība no Ministru kabineta.
4. Latvijā regulatoru vadības izvēles un atcelšanas procedūru reglamentācijā nepastāv sistēmiska pieeja. Regulatoru vadības atcelšanas pamatiem ir jābūt nepārprotamiem un balstītiem objektīvos, juridiski pārbaudāmos kritērijos.